

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 50 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i statsborgerloven

Innhold

1	Proposisjonens hoved- innhold	5	8.3 8.4 8.5 8.6	Utenlandsk rett Høringsforslaget Høringsinstansenes syn Departementets vurderinger	19 19 19 19
2	Høringen	6			
3	Identitetsvilkåret i statsborger- loven § 7	8	9	Barn som søker statsborger- skap og som blir 18 år mellom søknadstidspunktet og vedtakstidspunktet	21
3.1	Innledning	8		Innledning	21
3.2	Gjeldende rett	8		Bakgrunn og gjeldende rett	21
3.3	Utenlandsk rett	9	9.1	Utenlandsk rett	21
3.3.1	Regelverket i Finland	9	9.2	Danmark	21
3.3.2	Regelverket i Sverige	9	9.3	Finland	21
3.3.3	Regelverket i Danmark	9	9.3.1	Island	21
3.4	Høringsforslaget	10	9.3.2	Sverige	21
3.5	Høringsinstansenes syn	10	9.3.3	Høringsforslaget	21
3.6	Departementets vurdering	10	9.3.4	Høringsinstansenes syn	21
			9.4	Departementets vurdering	22
4	Søkerens opplysningsplikt	12	9.5 9.6		
4.1	Innledning	12		Barn under to år som søker om statsborgerskap som bipersoner	23
4.2	Bakgrunn og gjeldende rett	12	10	Innledning	23
4.3	Høringsforslaget	12		Bakgrunn og gjeldende rett	23
4.4	Høringsinstansenes syn	12	10.1	Utenlandsk rett	23
4.5	Departementets vurdering	12	10.2	Høringsforslaget	23
			10.3	Høringsinstansenes syn	23
5	Nye regler for beregning av karenstid	13	10.4 10.5 10.6	Departementets vurderinger	23
5.1	Innledning	13			
5.2	Bakgrunn og gjeldende rett	13	11	Saker som berører grunnleggende nasjonale interesser	24
5.3	Høringsforslaget	13		Innledning	24
5.4	Høringsinstansenes syn	14	11.1	Bakgrunn og gjeldende rett	24
5.5	Departementets vurdering	14	11.2	Høringsforslaget	24
			11.3	Høringsinstansenes syn	24
6	Beregning av oppholdstid	15	11.4 11.5	Departementets vurderinger	24
6.1	Innledning	15			
6.2	Bakgrunn og gjeldende rett	15	12	Søkere som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA- konvensjonen	26
6.3	Høringsforslaget	15		Innledning	26
6.4	Høringsinstansenes syn	15	12.1	Bakgrunn og gjeldende rett	26
6.5	Departementets vurderinger	15	12.2 12.3	Departementets vurdering	26
7	Overgangsregler for adopterte barn	17			
7.1	Innledning	17	13	Kompetanse til å opptre på vegne av staten ved søksmål ...	27
7.2	Bakgrunn og gjeldende rett	17		Innledning	27
7.3	Høringsforslaget	17	13.1	Gjeldende rett	27
7.4	Høringsinstansenes syn	17	13.2	Departementets forslag	27
7.5	Departementets vurderinger	17	13.3		
8	Gjennerverv av norsk statsborgerskap for barn av norske borgere	19			
8.1	Innledning	19			
8.2	Bakgrunn og gjeldende rett	19			

14	Økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene	28
----	---	----

15	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget	29
----	---	----

	Forslag til lov om endringer i statsborgerloven	32
--	---	----

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Prop. 50 L

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i statsborgerloven

*Tilråding fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 16. desember 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 10. juni 2006 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven).

Statsborgerskapet kan sees på som en formalisering av den uuttalte samfunnskontrakten som finnes mellom stat og borger. Gjennom tilknytning til Norge gis borgeren rettigheter og pålegges plikter ovenfor den norske staten. Departementet mener at det norske statsborgerskapet, symbolsk og faktisk, markerer at statsborgerne slutter seg til de grunnleggende verdiene som det politiske fellesskapet bygger på, som demokrati og felles politiske spilleregler. Departementet ønsker derfor at personer som bor permanent i Norge blir norske statsborgere, deltar i det norske samfunnet, har tilhørighet til Norge og ivaretar rettigheter og plikter ovenfor den norske staten.

I proposisjonen foreslås det noen presiseringer og endringer i statsborgerloven. Den nærmere utformingen av endringene foretas for flere av forslagene i statsborgerforskriften. Forskrifts-

endringene står i nær tilknytning til loven. De omtales derfor i proposisjonen der det er nødvendig.

Forslagene om endringer i statsborgerloven som fremmes i denne proposisjonen gjelder:

- a. endring i formuleringen av identitetskravet ved søknad om statsborgerskap
- b. presisering av søkerens opplysningsplikt
- c. nye regler for beregning av karenstid
- d. flere typer tillatelser som tas med i beregningen av oppholdstiden
- e. overgangsregler for adopterte barn
- f. gjenerverv av norsk statsborgerskap for barn under 12 år av norske borgere
- g. skjæringstidspunktet for om søkeren skal behandles som barn under 18 år etter §§ 8, 16 og 17 endres fra vedtakstidspunktet til søknadstidspunktet
- h. barn under to år unntas fra botidskravet i § 17 og forslag til § 15 annet ledd
- i. begrepet "rikets sikkerhet" endres til "grunnleggende nasjonale interesser"
- j. presiseringer/rettelse av inkurier i § 14 og 27 tredje ledd

2 Høringen

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte den 25. juni 2009 ut et høringsbrev med forslag til endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften. Innholdet i høringsbrevet blir presentert i tilknytning til de enkelte forslagene. Ved høringsfristens utløp den 15. oktober 2009 var det innkommet 43 høringsuttalelser. Høringsbrevet ble sendt til følgende institusjoner og organisasjoner:

Departementene
Fylkeskommunene
Fylkesmennene
Kommunene
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Barneombudet
Barnevernets utviklingssenter
Direktoratet for forvaltning og IKT (DIFI)
Domstolene
Fylkesskattekontorene
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Kripos
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Politidirektoratet
Politiets sikkerhetstjeneste
Politimestrene
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Riksrevisjonen
Sentralkontoret for folkeregistrering
Skattedirektoratet
Statsadvokatene
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Sysselmannen på Svalbard
Utlendingsdirektoratet
Utlendingsnemnda
Økokrim

Adopsjonsforum
Afrikan Youth in Norway
Akademikerne
Amnesty International Norge
Antirasistisk senter
Arbeidsgiverforeningen (NAVO)
Biskopene
CULCOM v/UiO (Kulturell kompleksitet i det nye Norge)

Datatilsynet
Den Afrikanske Forening
Den norske advokatforening
Den norske Dommerforening
Den norske Helsingsforskomiteen
Det norske Arbeiderparti
Dysleksiforbundet
ECON Senter for økonomisk analyse
Enestående adoptanters forening
FAFO
Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid
Faglig utvalg for adopsjonssaker
Flyktningshjelpen
Foreningen Adopterte
Forum for barnekonvensjonen
Fremskrittspartiet
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon (FFO)
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede (Unio)
Human Rights Service
Høyres Hovedorganisasjon
IKVO (Interesseorganisasjonen for kommunal voksenopplæring)
Innvandrerne Landsorganisasjon (INLO)
Institutt for samfunnsforskning (ISF)
Internasjonal helse- og sosialgruppe (IHSG)
Islamsk kvinnegruppe i Norge (IKN)
Islamsk råd
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Juss-Buss
Jussformidlingen
Kommunalansattes Fellesorganisasjon (KFO)
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene
Kirkerådet
Kristelig folkeparti
Kristent interkulturelt arbeid (KIA)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Lærernes yrkesforbund
MIRA Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner

Nettverket for samfunnsvitenskaplige forsknings-
 institusjoner
 NIFU STEP
 Norges fosterhjemsforening
 Norges Forskningsråd
 Norges Juristforbund
 Norges lensmannslag
 Norges Røde Kors
 Norsk Arbeidermannsforbund
 Norsk Folkehjelp
 Norsk forbund for fjernundervisning
 Norsk forbund for utviklingshemmede
 Norsk Handikapforbund
 Norsk Innvanderforum
 Norsk kommuneforbund
 Norsk lektorlag
 Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)
 Norsk senter for barneforskning, Allforsk
 Norsk Senter for flerkulturell verdiskapning
 Norsk senter for menneskerettigheter
 Norsk Skolelederforbund
 NOVA
 Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO)
 Organisasjon mot offentlig diskriminering
 (OMOD)
 Organisasjonen voksne for barn
 Politiembetsmennenes landsforening
 Politiets Fellesforbund
 Primærmedisinsk verksted
 Redd barna
 Rettspolitisk forening
 Røde kors
 Samarbeidsforum for funksjonshemmedes felles-
 organisasjon (SAFO)
 Samarbeidsrådet for tros og livssynssamfunn
 Selvhjelp for innvandrere og flyktninger
 Senter for interkulturell kommunikasjon
 Senterpartiets Hovedorganisasjon
 SINTEF-IFIM
 Skolenes landforbund
 Sosiallistisk venstreparti
 SOS Rasisme
 Statistisk Sentralbyrå
 Studieforbundet Folkeuniversitetet
 Universitet i Bergen
 Universitet i Oslo
 Universitet i Tromsø
 Universitets- og høyskolerådet
 Utdanningsforbundet
 Venstres Hovedorganisasjon
 Verdens barn
 Voksenopplæringsforbundet
 Vox

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Departementet mottok synspunkter fra:
 Barneombudet
 Barne- ungdoms og familiedirektoratet
 Det nasjonale statsadvokatembetet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Justis- og politidepartementet
 Utenriksdepartementet
 Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet
 KRIPOS
 Likestillings- og diskrimineringsombudet
 Moss kommune
 Oslo politidistrikt
 Politidirektoratet
 Politiets Sikkerhetstjeneste
 Riksadvokaten
 Regjeringsadvokaten
 Utlendingsdirektoratet
 Utlendingsnemnda
 Advokatforeningen
 Juss-Buss
 Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen
 og myndighetene
 Norsk Organisasjon for Asylsøkere
 MiRA-Senteret

Følgende instanser meddelte at de ikke har merk-

nader:
 Barne- og likestillingsdepartementet
 Fornyings- og administrasjonsdepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Kommunal- og regional departementet
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Miljøverndepartementet
 Nærings- og Handelsdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Brønnøysundregisteret
 Datatilsynet
 Lindås kommune
 Norges Forskningsråd
 Statistisk sentralbyrå
 Skattedirektoratet

Følgende instanser meddelte at de ikke avgir

høringsuttalelse:
 Arbeidsgiverforeningen Spekter
 Borgarting Lagmannsrett
 Domstolsadministrasjonen
 Høyesteretts kontor
 Landsorganisasjonen i Norge
 SINTEF

3 Identitetsvilkåret i statsborgerloven § 7

3.1 Innledning

I dette kapitlet behandles et forslag om å endre identitetsvilkåret i statsborgerloven fra at identiteten må være "dokumentert eller på annen måte klarlagt" til at identiteten må være "klarlagt".

3.2 Gjeldende rett

Identitetsvilkåret er ett av flere vilkår for erverv av statsborgerskap etter søknad, som fremgår av statsborgerloven § 7. Statsborgerforskriften fastsetter nærmere hvordan vilkåret om klarlagt identitet oppfylles.

Statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a fastsetter at det gjelder et identitetsvilkår for erverv av norsk statsborgerskap ved søknad. Identitetsvilkåret innebærer at søkeren må ha "dokumentert eller på annen måte klarlagt" sin identitet når forvaltningen treffer vedtak om innvilgelse av norsk statsborgerskap.

Ifølge statsborgerforskriften § 1-1 vil kravet til dokumentert identitet som hovedregel anses oppfylt dersom søkeren fremlegger et originalt, gyldig pass. Enkelte søkere har ikke mulighet til å fremlegge gyldig nasjonalitetspass. Det kan jf. statsborgerforskriften § 1-2 gjøres unntak fra kravet i forskriften § 1-1 om originalt, gyldig pass dersom søkeren omfattes av følgende tilfeller:

1. Søkerens tidligere hjemland mangler en fungerende sentraladministrasjon, eller det av andre grunner er umulig å fremskaffe originalt, gyldig pass.
2. Søkeren hadde berettiget grunn til å forlate hjemlandet uten originalt, gyldig pass, og hensynet til søkerens sikkerhet tilsier at vedkommende ikke kontakter tidligere hjemlands myndigheter.

Statsborgerforskriften § 1-2 annet ledd fastsetter at identiteten anses for klarlagt etter en konkret vurdering, dersom opplysningene om søkeren ikke gir grunn til tvil. Dette gjelder selv om søkeren har framstått med forskjellige identiteter.

Ordlyden i gjeldende statsborgerlov § 7 første ledd bokstav a, jf. statsborgerforskriften §§ 1-1 og 1-2, kan forstås både som en anvisning på søkerens opplysningsplikt og på hvilke beviskrav som gjelder ved vurderingen av om opplysningene om søkerens identitet er korrekte.

Departementet har utstedt rundskriv AI – 80/09 om vurdering av identitet etter statsborgerloven. Det skal i følge rundskrivet alltid foretas en ny selvstendig vurdering av identiteten til søkeren etter statsborgerloven, før det kan fattes vedtak om innvilgelse av norsk statsborgerskap. Tidligere identitetsvurderinger foretatt etter utlendingsloven skal inngå som et sentralt moment i identitetsvurderingen etter statsborgerloven. Videre gjelder det to beviskrav ved identitetsvurderingen etter statsborgerregelverket.

Hovedregelen er at det må være åpenbart at det framlagte passet viser søkerens rette identitet for at identitetsvilkåret i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a, jf. statsborgerforskriften § 1-1, skal anses oppfylt. Det vil si at sannsynlighetsgraden som kreves ligger et sted mellom alminnelig sannsynlighetsovervekt og det som regnes som sikkert.

Unntaket fra dokumentasjonskravet i statsborgerforskriften § 1-1 gjelder i de tilfellene som nevnt i statsborgerforskriften § 1-2. Beviskravet er da at det må foreligge alminnelig sannsynlighetsovervekt for at den opplyste identiteten er den riktige. Med alminnelig sannsynlighetsovervekt menes her at det må være mer enn femti prosent sannsynlighet for at den opplyste identiteten er riktig. Utlendingsnemnda (UNE) har tolket regelverket annerledes. UNE har i sin praksis lagt til grunn et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt også i sakene som gjelder statsborgerloven § 1-2. Det er derfor ulik praksis på dette feltet i UNE og i Utlendingsdirektoratet (UDI).

Departementet vil gjøre endringer i statsborgerforskriften slik at det under visse vilkår kan gjøres unntak fra beviskravene i forskriftens §§ 1-1 og 1-2 for personer som etter gjeldende praksis ikke anses å fylle identitetsvilkåret. Endringene vil gjelde personer som er født i Norge og registrert i folkeregisteret, og personer som kom til Norge

som mindreårig og som har én forelder med klarlagt identitet. Endringene vil videre gjelde personer som har fått innvilget sin første oppholdstillatelse i Norge før fylte 14 år og som har hatt opphold i Norge med oppholdstillatelse i fem år, og personer som var mellom 14 og 17 år ved innvilgelse av sin første oppholdstillatelse og som har hatt opphold i Norge med oppholdstillatelse i ti år. Forskriftsendringene vil tre i kraft før ikrafttreddelsen av lovforslagene i denne proposisjonen.

3.3 Utenlandsk rett

3.3.1 Regelverket i Finland

I Finland er spørsmålet om identitet regulert i en egen bestemmelse i statsborgerloven § 6. Det er et vilkår for statsborgerskap at identiteten er tilstrekkelig utredet. Dette kan foregå ved hjelp av dokumenter eller ved opplysninger om personens navn, fødselsdato, familieforhold og lignende. Ved vurderingen av vilkåret om utredet identitet kan det også tas hensyn til opplysninger som personen tidligere har gitt om sin egen og sitt barns identitet. Identiteten skal anses tilstrekkelig utredet dersom en utlending anvender den identiteten som vedkommende har stått registrert med i folkeregisteret i de siste ti årene.

3.3.2 Regelverket i Sverige

I Sverige er det et vilkår for erverv av svensk statsborgerskap etter søknad at søkeren har «styrkt sin identitet», jf. den svenske statsborgerloven § 11. Dette tilsvarer det strengeste beviskravet i svensk rett. Kravet inneholder i utgangspunktet en plikt til å dokumentere identiteten ved framleggelse av pass eller tilsvarende legitimasjon. Man bygger på en fri bevisvurdering, slik at også andre dokumenter eller opplysninger kan tas i betraktning. For søkere som har oppfylt dokumentasjonskravet, er kravet til botid fem år. Selv om søkeren ikke har oppfylt dokumentasjonskravet, kan søknaden likevel innvilges når vedkommende har bodd i Sverige i minst åtte år, og sannsynliggjør at den identitet som oppgis er riktig. Bestemmelsen om «styrkt identitet» skal sees i sammenheng med at det ikke er mulig å tilbakekalle et innvilget statsborgerskap, selv om innvilgelsen bygger på uriktige opplysninger om identitet.

Barn erverver som regel statsborgerskap som bipersoner til sine foreldre, og det stilles da ikke krav om at barnets identitet skal være «styrkt». Der barnet søker på selvstendig grunnlag vil dette

derimot være et krav. Et barn som er født i Sverige anses alltid for å fylle kravet om «styrkt» identitet.

3.3.3 Regelverket i Danmark

Danmark har ingen uttrykkelig bestemmelse om krav til klarlagt identitet for erverv av dansk statsborgerskap i sin statsborgerlovgivning.

En utlending må imidlertid sannsynliggjøre eller på annen måte få identiteten fastsatt for å få en oppholdstillatelse, fortrinnsvis ved å forevise pass eller annet reisedokument. Dersom slik dokumentasjon ikke kan framskaffes, kan identiteten sannsynliggjøres eller fastsettes på annen måte, for eksempel ved fødselsattest. For flyktninger som ikke har dokumentasjon, og for personer som kommer fra land hvor det ikke er en sentralmyndighet som kan utstede pass eller andre identitetsbevis, fastsettes identiteten på andre måter. Ved søknad om familiegjenforening må søkeren framlegge pass eller annen form for identitetsbevis, for eksempel et nasjonalt identitetskort. Dersom søkeren ikke kan framlegge slik dokumentasjon vil familiegjenforeningssøknaden som hovedregel avslås som følge av manglende dokumentasjon på identitet.

Det er den identiteten som blir fastlagt av utlendingsmyndighetene ved utlendingens ankomst, og som blir registrert i folkeregisteret, som blir lagt til grunn ved behandling av statsborgersøknaden. Danske myndigheter opplyste i 2009 at det er ca 5 prosent av asylsøkerne som framviser pass ved ankomst. Videre framskaffer om lag 35 prosent identitetsdokumenter i forbindelse med asylsøknaden. I disse situasjonene vil personene i utgangspunktet bli ansett som identifisert. I asylsaken legger myndighetene til grunn den identitet som politiet har kommet fram til, og denne anses som mer eller mindre dokumentert.

Det foretas heller ikke undersøkelser rundt barns identitet ved søknad om dansk statsborgerskap. Det er den identiteten som blir fastlagt av utlendingsmyndighetene ved utlendingens ankomst, og som blir registrert i folkeregisteret, som blir lagt til grunn ved behandling av statsborgersøknaden. Det gjøres ikke forskjell på barn som er født i og utenfor Danmark, men det vil ofte være enklere å fastslå identiteten til et barn som er født i Danmark enn i utlandet. Dersom et barn er født i Danmark av utenlandske foreldre, vil barnets identitet bli fastlagt på bakgrunn av foreldrenes identitet. Denne vil igjen som hovedregel være fastsatt i forbindelse med utlendingssaken,

slik at det ikke gjøres en ny vurdering ved søknad om dansk statsborgerskap.

Barn under 12 år følger sine foreldre som biperson, og kan ikke søke om dansk statsborgerskap på selvstendig grunnlag, med mindre barnet er født statsløst.

3.4 Høringsforslaget

Høringsforslaget går ut på at identitetsvilkåret i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a endres slik at søkeren på vedtakstidspunktet må ha "klarlagt sin identitet". Departementet foreslo at det nærmere innholdet av beviskravet, skal framgå og tydeliggjøres gjennom endringer i statsborgerforskriften. Forslaget går ut på at det skal gå klart fram av ordlyden at det gjelder to ulike beviskrav ved vurderingen av identitetsvilkåret i statsborgerskapsaker. Beviskravene vil være likende med beviskravene i gjeldende rett slik de fremgår av departementets rundskriv AI -80/09. For en nærmere beskrivelse av beviskravene i gjeldende rett, se ovenfor i punkt 3.2.

3.5 Høringsinstansenes syn

Norsk Organisasjon for asylsøkere (NOAS) er enig i at identitet skal kunne anses avklart ved framlegging av andre dokumenter enn originalt, gyldig pass, når disse opplysningene åpenbart dokumenterer søkerens rette identitet.

UNE og Regjeringsadvokaten har ikke direkte merknader til forslaget til ny § 7 første ledd bokstav a, men har merknader til den mer tekniske utformingen av de foreslåtte forskriftsbestemmelsene.

UDI mener at det bør framgå eksplisitt av lovens § 7 første ledd bokstav a at identiteten skal dokumenteres, det vil si ved å framlegge pass eller annet godkjent reisedokument med nødvendig notoritet. UDI ønsker at det skal være en sammenheng med begrepsbruken i utlendingsloven, og mener man i statsborgerloven bør bruke formuleringen "dokumentert eller sannsynliggjort".

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) støtter høringsforslaget om at de beviskrav som skal legges til grunn skal komme klart fram av statsborgerloven og statsborgerforskriften.

Ressurssenter for innvandrere og flyktningskvinner (MiRA) ser endringsforslaget i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a og beviskravet om kvalifisert sannsynlighetsovervekt som et eksempel på innstramming av asylopolitikken. MiRA-sen-

teret mener forslaget vanskeliggjør innvandreres muligheter til å få statsborgerskap i Norge. Det stilles spørsmålsteget ved premissene for lovforslaget og etterlyses klarere retningslinjer med hensyn til den konkrete saksbehandlingen. MiRA-senteret mener at det bør være sterk sannsynlighetsovervekt for at en skal konkludere med at det er identitetstvil, på bakgrunn av de store konsekvenser dette får for den enkelte. Mira-senteret ønsker klare retningslinjer, slik at det er minst mulig rom for skjønn.

Advokatforeningen har ikke direkte merknader til utformingen av statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a. Advokatforeningen har imidlertid merknader til beviskravene som er foreslått presisert i statsborgerforskriften §§ 1-1 og 1-2. Advokatforeningen støtter ikke forslaget om at det etter hovedregelen i statsborgerforskriften § 1-1 skal være åpenbart at dokumentasjonen som er lagt fram viser søkerens rette identitet. Advokatforeningen sier at det alminnelige beviskrav i sivile saker er alminnelig sannsynlighetsovervekt, og at det i de tilfellene hvor det forekommer avvik fra det alminnelige beviskrav, bør foreligge en særskilt begrunnelse. Advokatforeningen mener at det ikke foreligger noen legitim begrunnelse for at beviskravet for identitet skal være strengere for statsborgerskap enn for å innvilge tillatelser etter utlendingsloven og mener at beviskravet bør være alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Politidirektoratet (POD) støtter forslaget til lovendring, og at det presiseres i statsborgerforskriften at det gjelder to ulike beviskrav ved vurderingen i statsborgerloven.

3.6 Departementets vurdering

Slik identitetskravet er formulert i gjeldende rett kan det skape et inntrykk av at det vil være tilstrekkelig for å oppfylle identitetsvilkåret, at det legges fram identitetsdokumenter. Dette er ikke tilfelle. Når det legges fram identitetsdokumenter vil statsborgermyndighetene alltid måtte gjøre en vurdering av dokumentenes notoritet og avgjøre om dokumentene sammenholdt med andre opplysninger i saken klarlegger søkerens identitet. Det vil alltid gjøres en bevisvurdering. Gjennom forslaget vil dette etter departementets syn komme klarere fram.

Departementet mener at den foreslåtte endringen i statsborgerloven sammenholdt med endringen i statsborgerforskriften §§ 1-1 og 1-2 vil tydeliggjøre hvilke krav til bevis identitetsvilkåret i statsborgerloven innebærer. Søkeren vil i større

grad kunne forutsi hvilke krav som stilles og på den måten selv bidra til å klargjøre sin identitet. Hvordan søkeren skal klargjøre sin identitet og hvilke beviskrav som stilles bør etter departementets syn reguleres nærmere i statsborgerforskriften. Gjennom forskriftsbestemmelsene kan hensynet til samsvar mellom utlendingsregelverket og statsborgerregelverket ivaretas.

Søkeren bør som hovedregel klarlegge sin identitet ved å framlegge originalt pass med tilstrekkelig notoritet eller annen identitetsdokumentasjon med tilstrekkelig notoritet. Det bør åpnes for at det kan være mulig å oppfylle identitetsvilkåret gjennom å framlegge annen dokumentasjon enn pass, som for eksempel et EU ID-kort som oppfyller kriterier for utstedelse av nasjonalitetspass. Beviskravet bør etter departementets syn være at det skal være åpenbart at de framlagte dokumentene viser søkerens rette identitet. Dette innebærer et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt, det vil si at sannsynlighetsgraden ligger et sted mellom alminnelig sannsynlighetsovervekt og det som kan regnes som sikkert. Departementet er ikke enig i Advokatforeningens merknad om at det etter hovedregelen kun bør stilles et krav om alminnelig sannsynlighetsovervekt. Det er viktig for samfunnet at man kjenner identiteten til de som innvilges norsk statsborgerskap. Beviskravet om kvalifisert sannsynlighetsovervekt vil gjelde i saker der søkeren har mulighet til å legge fram identitetsdokumenter som kan etterprøves og verifiseres. Departementet mener at det da ikke er urimelig å stille et krav om kvalifisert sannsynlighetsovervekt. Dersom det ikke er åpenbart at den framlagte dokumentasjonen viser søkerens rette identitet, bør man etter departementets syn gjøre ytterligere undersøkelser før statsborgerskap innvilges og avslå søknaden dersom beviskravene ikke oppfylles.

I noen saker vil søkerens pass ikke lenger være gyldig enten på søknadstidspunktet eller på

vedtakstidspunktet i statsborgerskapssaken. I de sakene identitetskravet anses oppfylt, trenger ikke statsborgermyndighetene nødvendigvis kreve at søkeren framskaffer et nytt originalt, gyldig pass før de fatter vedtak. Det avgjørende er at beviskravene for at de framlagte opplysningene viser søkerens rette identitet, er oppfylt. Dersom statsborgermyndighetene finner det nødvendig kan de likevel be om at søkerens pass fornyes eller at søkeren framlegger andre opplysninger som bevis på sin identitet.

Det bør i statsborgerforskriften § 1-2 gjøres unntak fra hovedregelen for søkere som har gode grunner for ikke å kunne framlegge pass eller annen identitetsdokumentasjon med tilstrekkelig notoritet. Dette vil gjelde søkere som kommer fra land der det er umulig å framskaffe pass eller andre identitetsdokumenter med tilstrekkelig notoritet. Det vil også gjelde søkere som hadde berettiget grunn til å forlate hjemlandet uten originalt pass med tilstrekkelig notoritet, og hensynet til søkerens sikkerhet tilsier at vedkommende ikke kontakter tidligere hjemlands myndigheter. Beviskravet bør da være et krav om alminnelig sannsynlighetsovervekt for at de opplysninger som foreligger om søkerens identitet er riktige.

Det kan forskriftsfestes unntak fra beviskravene ovenfor særskilte grupper søkere. Det vil si at søkere kan sies å oppfylle identitetskravet i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a selv om de ikke oppfyller beviskravet om kvalifisert eller alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Identitetsvilkåret i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a endres slik at søkeren på vedtakstidspunktet må ha *klarlagt sin identitet*. Statsborgerloven § 7 fjerde ledd blir nytt femte ledd, og vil endres slik at den gir hjemmel for å gi utfyllende bestemmelser om kravet til klarlagt identitet i forskrift. Beviskrav og regler knyttet til identitetskravet vil gå fram av statsborgerforskriften.

4 Søkerens opplysningsplikt

4.1 Innledning

I dette kapitlet behandles et forslag om å tydeliggjøre søkerens opplysningsplikt i statsborgerskapssaker.

4.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Statsborgerloven § 29 første ledd fastsetter at statsborgermyndighetene kan gi søkeren pålegg om å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtak om statsborgerskap, framskaffe nødvendig dokumentasjon og møte personlig. En presisering av søkerens opplysningsplikt i statsborgerskapsaker når det gjelder identitetsvilkåret, følger i dag av statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a som sier at søkeren skal dokumentere eller på annen måte klargjøre sin identitet. Det følger av gjeldende statsborgerforskrift § 1-1 at søkeren skal framlegge originalt gyldig pass. Søkeren plikter videre å ikke gi uriktige eller villedende opplysninger ved søknad om statsborgerskap. Dersom søkeren forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger, eller medvirker til dette, inntreter et straffeansvar, jf. statsborgerloven § 33.

I tillegg til reglene om søkerens opplysningsplikt i statsborgerloven, følger det av ulovfestet rett i den alminnelige forvaltningsretten at den som søker om et gode også skal føre bevis for at det rettsendrende faktum er tilstede. Det er en forutsetning for at forvaltningen skal treffe positivt vedtak at søkeren legger fram alle opplysninger som er nødvendige for å avgjøre saken.

4.3 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet å innføre en ny regel i statsborgerloven § 29 for å tydeliggjøre søkerens opplysningsplikt og effektivisere saksbehandlingstiden. Forslaget går ut på at søkeren skal ha en generell plikt til å legge fram alle opplysninger som er av betydning for statsborgerskapssøknaden.

4.4 Høringsinstansenes syn

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Politidirektoratet, Oslo politidistrikt og Utlendingsnemnda støtter forslaget, men Oslo politidistrikt stiller seg avventende til om forslaget vil få noen effekt på saksbehandlingstiden.

MiRA-Senteret uttaler at en tydeliggjøring av søkerens opplysningsplikt er et eksempel på innstramminger og en mer restriktiv innvandringspolitikk, og at gjeldende regler er tilfredsstillende. En endring vil etter Mira-Senterets mening legge mer ansvar på søkeren og mindre på myndighetene. Mira-Senteret antar at en lovendring i større grad enn tidligere kan brukes mot en søker.

Advokatforeningen uttaler at det ikke er noe som tilsier at søkere ikke framlegger nødvendige opplysninger og at forslaget derfor er unødvendig.

4.5 Departementets vurdering

En lovendring som foreslått vil tydeliggjøre søkerens plikter, uten å legge mer ansvar på søkeren. Forslaget medfører ikke en skjerpet plikt for søkeren i forhold til det som framgår av ulovfestet rett i den alminnelige forvaltningsretten. Dersom søkeren ikke framlegger nødvendige opplysninger i forbindelse med søknad eller melding, vil forvaltningen ha en plikt til å veilede søkeren, jf. forvaltningsloven § 11 fjerde ledd. Dersom søkeren etter å ha fått tilstrekkelig veiledning fremdeles ikke legger fram nødvendige opplysninger, vil dette normalt medføre at søknaden avslås. En tydeliggjøring av søkerens plikter vil etter departementets syn gi søkeren veiledning, og således kunne medvirke til mer effektiv saksavvikling.

Departementets forslag til endringer når det gjelder søkerens opplysningsplikt er inntatt i utkast til nytt første ledd i statsborgerloven § 29. Gjeldende § 29 første og annet ledd er uendret, men flyttet til andre og tredje ledd.

5 Nye regler for beregning av karenstid

5.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å revidere og forenkle hele systemet for beregning av karenstid i saker der søkeren har begått straffbare handlinger.

5.2 Bakgrunn og gjeldende rett

En person som søker om norsk statsborgerskap må ha utholdt en karenstid før statsborgerskap innvilges dersom vedkommende er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon, jf. statsborgerloven § 9. Med karenstid menes en form for sperretid der søknad om statsborgerskap ikke kan innvilges. Karenstidens lengde er avhengig av den ilagte reaksjonen. Reglene om beregning av karenstid framgår av statsborgerloven § 9 og statsborgerforskriften kapittel 5.

Praksis har vist at reglene om karenstid på enkelte punkter har vært uklare og at reglene i noen tilfeller har gitt utilsiktede virkninger.

Etter gjeldende rett er utgangspunktet for beregning av karenstid lagt til tre ulike tidspunkt, avhengig av hva slags straff som er idømt. Ved idømt frihetsstraff eller strafferettslig særreaksjon regnes karenstiden fra straffens eller reaksjonens opphør, det vil si fra løslatelse. Ved betinget fengselsstraff løper karenstiden fra prøvetidens utløp. For øvrig beregnes karenstiden fra tidspunktet for den straffbare handlingen.

I dagens karenssystem er det to ulike tabeller for beregning av karenstid ved betinget og ubetinget fengsel, jf. statsborgerforskriften §§ 5-1 og 5-2. Videre er det utregningsmåter for karenstid ved ilagt forelegg, samfunnsstraff, forvaring og idømt tvungent psykisk helsevern og idømt tvungen omsorg, jf. statsborgerforskriften §§ 5-3 til 5-6. Ut fra tabellene kan det se ut som om karenstiden for betinget fengsel er kortere enn for ubetinget. Dette er ikke riktig i alle tilfeller fordi karenstiden for betinget fengsel begynner å løpe etter at prøvetiden er utløpt. I og med at prøvetiden i en stor del

av sakene er vesentlig lenger enn soningstiden, blir den faktiske situasjonen at karenstiden ved en betinget fengselsstraff i dag ofte vil utløpe senere enn karenstiden ved en tilsvarende ubetinget fengselsstraff.

5.3 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at det foretas en bred revisjon av karenssystemet etter statsborgerloven § 9 og statsborgerforskriften kapittel 5. Det ble i forslaget fortsatt lagt vekt på de generelle hensyn som framkommer i forarbeidene til statsborgerloven i Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 8.2.5. Det ble der lagt vekt på å lage klare regler som sikrer forutsigbarhet for søkeren. Videre ønsket man en rettighetslov, der mest mulig er regulert i lov- eller forskriftsform, med mindre rom for forvaltningsskjønn. Departementet ønsket samsvar mellom nåværende karenssystem og tidligere system med tilleggstid etter den nå opphevede riksborgerloven, slik at lik kriminalitet gir lik reaksjon så langt det er mulig. Handlingens grovhet skulle være et sentralt element ved fastsettelsen av karenstid, jf. Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) pkt. 8.9.7.

I høringsbrevet ble det foreslått at all karenstid skal beregnes fra gjerningstidspunktet. Det vil si fra tidspunktet for den straffbare handlingen, eller fra den straffbare handlingens opphør dersom gjerningstidspunktet er angitt som en periode. Forslaget innebærer at søker vil få lik karenstid uansett hvor langt tidsrommet er mellom gjerning og ferdig soning. I enkelte tilfeller kan dette ha den uheldige konsekvens at karenstiden utløper før soning er gjennomført. Departementet foreslo derfor i høringsbrevet et tilleggsvilkår om at ingen kan få innvilget statsborgerskap før all soning er gjennomført. Likeledes ble det foreslått et tilleggsvilkår om at all prøvetid ved betingede reaksjoner må være utholdt før norsk statsborgerskap innvilges.

5.4 Høringsinstansenes syn

Utlendingsnemnda støtter forslaget. *Norsk organisasjon for asylsøkere* og *Advokatforeningen* støtter forslaget om at karenstid beregnes fra tidspunktet for den straffbare handling da dette bedre vil ivareta hensynet til forutberegnelighet og likhet. *Politidirektoratet* støtter også forslaget i høringsbrevet og viser til at dette vil forenkle saksbehandlingen.

Justisdepartementet mener karenstid bør løpe fra ilagt straffereaksjon for alle typer reaksjoner, og ikke fra gjerningstidspunktet for handlingen. Justisdepartementet uttaler at:

”Karenstiden vil i så fall få mye av den samme virkningen som prøvetiden ved betingede reaksjoner – hvilket ikke er unaturlig, idet både regelen om karenstid og betinget straffereaksjon vil ha som formål at lovovertrederen skal dokumentere vilje til å avstå fra lovbrudd.”

Justisdepartementet legger til grunn at ingen skal få innvilget statsborgerskap så lenge det verserer uavgjorte straffesaker mot vedkommende.

5.5 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om å ha ett felles utgangspunkt for vurdering av karenstid. Departementet foreslår imidlertid at dette utgangspunktet flyttes fra gjerningstidspunktet til tidspunkt for ilagt straffereaksjon. Med tidspunktet for ilagt straffereaksjon menes den dag endelig dom er avsagt i en straffesak eller ved vedtakelse av forelegg der dette vedtas uten rettsmøte.

Bakgrunnen for at departementet går bort fra forslaget om at gjerningstidspunktet skal danne utgangspunkt for beregningen av karenstid, er at en slik løsning i visse tilfeller vil kunne medføre at personer som er idømt betinget fengsel og prøvetid ville måtte vente lenger for å kunne oppnå statsborgerskap enn personer som er idømt tilsvarende ubetinget fengselsstraff. Dette fordi prøvetid ved betinget straff utgjør en sperre for å innvilge statsborgerskap. Prøvetid gis som oftest for to år, og løper fra den dag endelig dom er avsagt. Når statsborgerskap ikke kan innvilges før all prø-

vetid er utløpt, vil søkere med ilagt betinget straff og prøvetid uansett måtte vente to år etter domstidspunktet før vedkommende vil kunne innvilges statsborgerskap, selv om karenstiden utløper tidligere. Dette taler etter departementets vurdering for at utgangspunktet for beregning av karenstid legges til tidspunktet for ilagt straffereaksjon.

Departementet har sett hen til at eventuell anke kan medføre at domstidspunktet forskyves, og karenstid begynner å løpe på et senere tidspunkt enn dersom dommen ikke var anket. Departementet mener imidlertid at dette ikke kan tillegges avgjørende vekt. Ved å legge tidspunktet for ilagt straffereaksjon til grunn som utgangspunkt for beregning av karenstid, innføres en forenkling av regelverket slik at det vil være lettere for søkere å forutberegne sin situasjon. Den valgte løsningen vil gi et rimelig resultat i de fleste tilfeller, og et resultat som antas å være bedre enn det som har vært tilfelle etter gjeldende rett. Man unngår i de aller fleste tilfeller at betingede fengselsstraffer fører til karenstider som løper lenger enn ved ubetingede fengselsstraffer. Når vilkårene for straffskjerpelse ved gjentakelse er oppfylt og i andre særlige tilfeller, kan det ved betingede fengselsstraffer settes en lengre prøvetid enn to år, men ikke over fem år. Dette skjer imidlertid sjelden, og departementet mener derfor at dette ikke bør tillegges vekt ved utforming av reglene for beregning av karenstid.

Departementet opprettholder forslaget om at ingen skal kunne få innvilget statsborgerskap før all soning er gjennomført. Likeledes opprettholdes forslaget om at all prøvetid ved betingede reaksjoner må være utholdt, idet det etter departementets vurdering er uheldig om statsborgerskap skal innvilges mens prøvetiden ennå løper.

Departementet mener det er mest hensiktsmessig at en detaljert regulering av konsekvensene av en straffbar handling, herunder karenstidens lengde og betydningen av gjentatt kriminalitet, foretas i forskriftsform. Lengden på karenstiden bør gjenspeile handlingens grovhet og den enkelte bør relativt enkelt kunne finne ut hvilken betydning straffbare forhold vil få for behandlingen av statsborgersøknaden.

Departementets forslag til endringer når det gjelder betydningen av straffbare forhold er innlagt i utkast til nytt § 9 annet ledd og tredje ledd.

6 Beregning av oppholdstid

6.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om at opphold på flere typer tillatelser etter utlendingsloven skal tas med i beregningen av oppholdstiden ved søknader om statsborgerskap.

6.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Statsborgerloven § 7 første ledd bokstav e stiller krav om at søkeren til sammen har syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet.

Etter utlendingsloven § 60 første ledd vil førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil tre år. Med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven, skal tillatelse gis for minst ett år. Varigheten av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i utlendingsloven kapittel 6 om familieinnvandring skal imidlertid ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. utlendingsloven § 60 første ledd tredje punktum. Dette vil også gjelde ved fornyet tillatelse, jf. utlendingsforskriften § 10-24.

Dersom en søker med tillatelser gitt etter bestemmelsene i utlendingsloven kapittel 6 om familieinnvandring ikke får tillatelse samtidig med hovedpersonen, kan begrensningen i utlendingsloven § 60 første ledd tredje punktum medføre at vedkommende vil få en tillatelse av mindre enn ett års varighet. Opphold med slik tillatelse regnes dermed ikke med i oppholdstiden ved søknad om statsborgerskap, jf. statsborgerloven §§ 7, 11, 12, 15 til 17 og statsborgerforskriften §§ 8-1 og 8-3 som er gitt i medhold av statsborgerloven § 18.

Den samme problemstillingen oppsto etter den nå opphevede utlendingsloven av 24. juni 1988 nr. 64. Etter gammel utlendingslov ble førstegangstillatelse gitt for ett år, jf. gammel utlendingsforskrift § 15 fjerde ledd dersom ikke annet var bestemt. Varigheten av en tillatelse gitt etter gammel utlendingsforskrift §§ 22 eller 24 (om arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse til familie-medlem o.l.) skulle imidlertid ikke overstige utløpet av hovedpersonens tillatelse, jf. utlendingsfor-

skriften § 15 sjette ledd. Tilsvarende gjaldt ved fornyelse, jf. gammel utlendingsforskrift § 37 jf. § 38 fjerde ledd.

6.3 Høringsforslaget

I høringsbrevet foreslo departementet å innføre et nytt femte ledd i statsborgerloven § 7 slik at opphold med tillatelser som i utgangspunktet ville vært gitt med minst ett års varighet, men som ble gitt med kortere varighet jf. utlendingsloven § 60 første ledd tredje punktum medregnes ved beregning av oppholdstid etter statsborgerloven §§ 7, 11, 12, 15 til 18.

6.4 Høringsinstansenes syn

Norsk organisasjon for asylsøkere, MiRA-Senteret, Politidirektoratet og Oslo politidistrikt er positive til forslaget.

Utlendingsdirektoratet (UDI) påpeker at de samme hensyn gjør seg gjeldende i forhold til tillatelser som er innvilget i medhold av utlendingsloven kapittel 3 (om opphold i forbindelse med arbeid og studier med videre) og som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. UDI foreslår at opphold på slike tillatelser også innlemmes i forslaget.

6.5 Departementets vurderinger

Begrunnelsen for avgrensning til tillatelser gitt for minimum ett år i statsborgerloven var at tillatelser med kortere varighet sjelden vil gi en forventning om varig opphold. I forarbeidene til statsborgerloven nevnes en rekke eksempler på slike tillatelser, slik som visum, sesongarbeidstillatelse og tillatelse til foreldre på maksimum ni måneder. Spørsmålet om hvordan familieinnvandringstillatelser etter den da gjeldende utlendingsforskriften §§ 22, 24 og 37 skulle vurderes ble ikke drøftet. Departementet mener at de hensyn som begrunner kravet om tillatelser av minst ett års varighet i statsbor-

gerloven § 7 første ledd bokstav e blir ivaretatt selv om man regner med oppholdstid på tillatelser av mindre enn ett års varighet gitt med hjemmel i gjeldende utlendingslov § 60 første ledd tredje punktum. Opphold på slike tillatelser vil til forskjell fra de nevnte eksemplene gi en større forventning om varig opphold. Departementet mener at det samme vil gjelde ved opphold på tillatelser gitt i henhold til utlendingsloven kapittel 3, jf.

utlendingsloven § 60 første ledd fjerde punktum, der tillatelsen danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Departementet mener at opphold på slike tillatelser bør regnes med i oppholdstiden etter statsborgerloven § 7 første ledd bokstav e.

Departementets forslag til bestemmelse om opphold på tillatelser gitt for kortere varighet enn ett år er inntatt i utkast til § 7 tredje ledd.

7 Overgangsregler for adopterte barn

7.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å endre overgangsbestemmelsen i statsborgerloven for barn som ble adoptert av norsk statsborger før lovens ikrafttredelse. Bakgrunnen for forslaget er at en del adopterte barn ikke omfattes av den gjeldende overgangsbestemmelsen.

7.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Erverv av statsborgerskap for barn som ble adoptert av norsk statsborger før gjeldende statsborgerlov trådte i kraft, ble tidligere regulert i § 1a i lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett (1950-loven). Bestemmelsen omhandlet barn som ble adoptert ved bevilling eller forutgående samtykke fra norske myndigheter.

For at erverv av statsborgerskap skulle skje automatisk var det et vilkår at barnet var under 12 år og adoptert ved bevilling fra norske myndigheter, jf. lov av 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon (adopsjonsloven) § 1, eller at barnet ble adoptert ved utenlandsk adopsjon og norske myndigheter hadde samtykket til adopsjon på forhånd, jf. adopsjonsloven § 16e.

Barn mellom 12 og 18 år som ble adoptert ved bevilling eller forutgående samtykke fra norske myndigheter kunne erverve statsborgerskap ved melding, jf. 1950-loven § 1a annet ledd. For disse barna ble det laget en overgangsbestemmelse i gjeldende statsborgerlov § 37 første ledd som gjør at barna kan erverve norsk statsborgerskap ved melding dersom de er under 18 år på meldingstidspunktet.

Flere adopsjonstilfeller ble ikke omfattet av § 1a i 1950-loven. Bestemmelsen omfattet ikke de tilfellene der barnet er adoptert av norske foreldre ved et utenlandsk adopsjonsvedtak og adopsjonen gjelder i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven § 19 første ledd. I praksis vil dette gjelde de fleste adopsjonsvedtak der adoptanten ikke er bosatt i Norge. Videre omfattet ikke § 1a de tilfellene der barnet var adoptert av norske foreldre ved adopsjon i utlandet, og foreldrene ikke hadde

fått norske myndigheters samtykke på forhånd. Adopsjonen vil i disse tilfellene heller ikke gjelde i Norge uten en avgjørelse truffet av departementet, jf. adopsjonsloven § 19 tredje ledd.

For de adopsjonstilfellene som ikke ble omfattet av § 1a i 1950-loven var adoptivbarnet henvist til å søke om statsborgerskap etter § 6 i 1950-loven. Det var dispensasjonspraksis for disse tilfellene, som er beskrevet i Justisdepartementets rundskriv G-28/99 avsnitt VII. Dispensasjonspraksisen er nærmere beskrevet i Ot.prp. nr. 41 (2004-2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) punkt 6.2.3. Gjeldende statsborgerlov har ikke overgangsbestemmelser for disse barna.

7.3 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at det tas inn en overgangsbestemmelse for barn som ble adoptert av norsk statsborger før gjeldende lovs ikrafttredelse og som ikke ble omfattet av 1950-lovens § 1a, slik at ingen barn kommer dårligere ut etter gjeldende regelverk enn de ville ha gjort etter 1950-loven. Forslaget innebærer at det ikke stilles ytterligere vilkår enn at adoptivbarnet er under 18 år på meldingstidspunktet og at adopsjonen skal gjelde i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven. Den foreslåtte bestemmelsen omfatter også de som i dag kan sende melding etter statsborgerloven § 37 første ledd.

7.4 Høringsinstansenes syn

MiRA-Senteret er den eneste høringsinstansen som har uttalt seg om dette punktet og stiller seg positive til lovforslaget.

7.5 Departementets vurderinger

Departementet mener at ingen adoptivbarn bør komme dårligere ut etter gjeldende regelverk enn de ville ha gjort etter 1950-loven. Departementet mener derfor det bør tas inn en overgangsbestem-

melse som også ivaretar barn som ble adoptert av norsk statsborger før gjeldende lovs ikrafttredelse og som ikke ble omfattet av 1950-lovens § 1a.

Departementet mener overgangsbestemmelsen bør omfatte alle barn som ble adoptert av en norsk statsborger før gjeldende lov trådte i kraft, men som ikke ble norsk statsborger ved adopsjonen eller senere ved melding eller søknad. Det bør være et vilkår at adopsjonsbevillingen ble gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven eller ved utenlandsk adopsjon som skal gjelde i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven

kapittel 4. Dette er de samme vilkårene som stilles i statsborgerloven § 5 som regulerer erverv av statsborgerskap ved adopsjon.

Den foreslåtte bestemmelsen omfatter også de som i dag kan sende melding etter statsborgerloven § 37 første ledd.

Departementets forslag til overgangsbestemmelse om erverv av statsborgerskap for barn adoptert av norsk statsborger før gjeldende statsborgerlov trådte i kraft er inntatt i utkastet til § 37 første ledd.

8 Gjenerverv av norsk statsborgerskap for barn av norske borgere

8.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å innføre regler om gjenerverv av norsk statsborgerskap for barn under 12 år som har en forelder med norsk statsborgerskap.

8.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Barn av en norsk statsborger erverver norsk statsborgerskap ved fødselen, jf. statsborgerloven § 4. Dersom barnet senere skulle tape sitt norske statsborgerskap, for eksempel ved at barnet erverver et annet statsborgerskap, vil det ikke kunne gjenerverve norsk statsborgerskap i henhold til statsborgerloven § 15 før fylte tolv år.

8.3 Utenlandsk rett

Den danske statsborgerloven inneholder ikke bestemmelser om hvorvidt barn under tolv år kan søke om gjenerverv at dansk statsborgerskap. Barn følger foreldrenes statsborgerskap. Dette innebærer at om foreldre gjenerverver dansk statsborgerskap, vil vedkommendes barn også bli danske, forutsatt at øvrige vilkår er oppfylt. Ved gjenerverv er det et lempeligere krav til oppholdstid i Danmark. I Sverige og på Island taper ikke barn sitt statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap og det finnes heller ikke regler om gjenerverv for barn.

8.4 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at tidligere norske borgere som er under tolv år skal kunne søke om statsborgerskap dersom en eller begge foreldre er norsk statsborger. Barnet må videre fylle de øvrige vilkårene for erverv av statsborgerskap for tidligere norske borgere, jf. statsborgerloven § 15 første ledd.

8.5 Høringsinstansenes syn

Utlendingsdirektoratet foreslår at dette reguleres i statsborgerloven § 17.

Advokatforeningen støtter forslaget.

8.6 Departementets vurderinger

Barn av den som har blitt norsk ved fødsel eller adopsjon kan ikke gjenerverve norsk statsborgerskap før fylte 12 år. Disse barna stilles derfor dårligere når det gjelder gjenerverv av norsk statsborgerskap før fylte tolv år enn andre barn. Barn av den som har ervervet norsk statsborgerskap ved søknad eller melding kan gjenerverve norsk statsborgerskap som biperson jf. statsborgerloven § 17. Det stilles da ikke noe krav til barnets alder. Også barn som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare vært statsborger av annet nordisk land, kan gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding før fylte tolv år, jf. statsborgerloven § 21.

Departementet mener at barn som har tapt sitt norske statsborgerskap og som er barn av en norsk statsborger i likhet med andre barn, bør ha mulighet til å erverve norsk statsborgerskap før fylte tolv.

Departementet mener at den mest hensiktsmessige måten å regulere dette på er ved å ta inn ett nytt annet ledd i statsborgerloven § 15. Departementet mener at det bør stilles krav om opphold i riket de siste to årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Søkeren må videre unntas fra kravene i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav b, d og e om alder, permanent oppholdstillatelse og oppholdstid. Departementet mener at det i likhet med den foreslåtte regelen for barn som erverver statsborgerskap som biperson etter statsborgerloven § 17, ikke bør stilles krav om oppholdstid for barn under to år. Minst en av barnets foreldre må ha norsk statsborgerskap, og det er i tillegg et krav at barnet er og vil forbli bosatt i riket. Dette sikrer etter departementets vurdering

at barnet har en tilstrekkelig tilknytning til landet. Se kapittel 10 for en nærmere begrunnelse angående unntaket fra botidskravet for barn under to år.

Departementets forslag til bestemmelse om gjenerverv av norsk statsborgerskap for barn under tolv år er inntatt i utkast til § 15 annet ledd.

9 Barn som søker statsborgerskap og som blir 18 år mellom søknadstidspunktet og vedtakstidspunktet

9.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å legge søkerens alder på søknadstidspunktet til grunn ved aldersvurderingen i flere bestemmelser i statsborgerloven. Det gjelder reglene for statsløse barn, barn som søker som bipersoner til sine foreldre og i vurderingen av om det skal stilles krav til norskopplæring.

9.2 Bakgrunn og gjeldende rett

For å erverve norsk statsborgerskap må søkeren fylle vilkårene for erverv av statsborgerskap på vedtakstidspunktet, jf. statsborgerloven § 7 første ledd. Dette innebærer at barn som søker om statsborgerskap som bipersoner, sammen med eller i etterkant av en eller begge av sine foreldre jf. statsborgerloven § 17, må være under 18 år på vedtakstidspunktet for å omfattes av bestemmelsen.

Andre bestemmelser i statsborgerloven der søkerens alder på vedtakstidspunktet har betydning for hvilke vilkår som må oppfylles, er kravet til oppholdstid for statsløse søkere over 18 år, jf. statsborgerloven § 16 og kravet til norskopplæring for søkere mellom 18 år 55 år, jf. statsborgerloven § 7 første ledd bokstav f og § 8.

9.3 Utenlandsk rett

9.3.1 Danmark

Barn som følger foreldres søknad som biperson, må være under 18 år på vedtakstidspunktet for foreldrenes statsborgervedtak for å kunne omfattes av dette. Barnets alder på søknadstidspunktet er ikke avgjørende.

For barn som søker på selvstendig grunnlag fordi de ikke har mulighet for å oppnå statsborgerskap som bipersoner, vil også vedtakstidspunktet være avgjørende, og ikke barnets alder på søknadstidspunktet.

9.3.2 Finland

Etter finsk rett legges barnets alder på vedtakstidspunktet til grunn for avgjørelsen om det skal gis finsk statsborgerskap. Dersom et barn som søker som biperson har fylt 18 år etter at søknad er levert, skal søknaden kompletteres slik at vedkommende fremmer selvstendig søknad. Dersom foreldrene har fremmet søknad på vegne av et barn, og barnet fyller 18 år før vedtak er fattet, skal søknaden bekreftes ved at barnet skriver under på søknaden.

9.3.3 Island

Etter islandsk rett må barn fremme selvstendig søknad om statsborgerskap og barnets alder på vedtakstidspunktet legges til grunn.

9.3.4 Sverige

I svensk rett legges barnets alder på vedtakstidspunktet til grunn. Dersom barnet har fylt 18 år etter søknad er levert, men før saken avgjøres, kan ikke barnet omfattes av foreldrenes søknader, men må fremme selvstendig søknad. Dersom statsborgerskap skal erverves ved melding er imidlertid meldingstidspunktet avgjørende.

9.4 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at det er søkerens alder på søknadstidspunktet som skal legges til grunn i de tilfeller der barn som søker om statsborgerskap som bipersoner etter statsborgerloven § 17, fyller 18 år mellom søknadstidspunktet og vedtakstidspunktet.

9.5 Høringsinstansenes syn

Norsk organisasjon for asylsøkere støtter forslaget, og foreslår i tillegg at søknadstidspunktet også

skal være skjæringstidspunkt i bestemmelsene om statsløse og kravet om norskopplæring.

Utlendingsdirektoratet mener at det er uheldig at søknadstidspunktet skal ligge til grunn for vurdering av alderskravet etter § 17, mens vedtakstidspunktet skal ligge til grunn for vurdering av alderskravet etter de øvrige bestemmelsene.

Juss-Buss støtter endringsforslaget, og mener at det er uheldig at det skal være utslagsgivende hvorvidt søkeren fyller 18 år i løpet av saksbehandlingstiden. Videre mener *Juss-Buss* at dette også må gjelde for §§ 8 og 16 i loven, slik at alderskravet også ellers vurderes ut fra alder på søknadstidspunktet.

MiRA-Senteret er positiv til forslaget, og viser til at det får store konsekvenser for den enkelte og den berørte familie dersom vedkommende får avslag kun fordi han/hun fylte 18 år før vedtakstidspunktet.

9.6 Departementets vurdering

Departementet mener at barn som søker om statsborgerskap som biperson før fylte 18 år, men som fyller 18 år i tiden før vedtak om statsborgerskap er fattet, ikke skal rammes negativt eller vilkårlig av saksbehandlingstiden. Når det er avgjørende for om det skal gis tillatelse etter kapitel 6 om familiegjennforening i utlendingsloven om søkeren er eller har barn under 18 år, anses barnet å være under 18 år når søknaden med alle opplysninger og vedlegg som er nødvendig for å avgjøre den, er innkommet til utlendingsmyndig-

hetene innen 18-årsdagen, jf. utlendingsloven § 50. Departementet mener at det samme bør gjelde barn som søker om norsk statsborgerskap som biperson til sine foreldre. Departementet opprettholder derfor sitt forslag om å legge søknadstidspunktet til grunn slik at barn i de nevnte tilfeller anses for å være under 18 år når søknaden er fremmet innen den dagen barnet fyller 18 år. Søknaden er fremmet når den er postlagt eller innlevert til rette instans.

Departementet har merket seg at de høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget er positive. Departementet støtter også synet fra de høringsinstansene som har bemerket at alderskravet også bør vurderes ut fra alder på søknadstidspunktet når det gjelder bestemmelsene om statsløse og kravet om gjennomført norskopplæring i statsborgerloven §§ 8 og 16. Departementet foreslår derfor at søknadstidspunktet skal legges til grunn ved vurderingen av om søkeren skal anses som under 18 år også i statsborgerloven §§ 8 og 16. Søknaden må være fremmet innen 18-årsdagen.

Når det gjelder det øvre alderskravet i statsborgerloven § 8 om gjennomført norskopplæring, så er det søkerens alder på vedtakstidspunktet som skal legges til grunn. Søkere som fyller 55 år etter at søknad er fremmet, men før vedtakstidspunktet, skal ikke omfattes av bestemmelsen.

Departementets forslag til bestemmelse om søkerens alder på søknadstidspunktet er tatt inn i utkast til § 8 første ledd tredje punktum, § 16 første ledd tredje punktum og § 17 fjerde ledd.

10 Barn under to år som søker om statsborgerskap som bipersoner

10.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om ikke å stille krav til oppholdstid for barn under to år som søker statsborgerskap som bipersoner til sine foreldres søknad.

10.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Barn av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter søknad kan selv erverve norsk statsborgerskap som biperson, jf. statsborgerloven § 17. Det er da et vilkår at barnet har oppholdt seg i riket de siste to årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Dette fører til at barn som blir født rett før foreldrene erverver norsk statsborgerskap ikke vil fylle vilkåret om opphold i statsborgerloven § 17 før barnet nærmer seg to år.

10.3 Utenlandsk rett

Hverken den svenske, danske, finske eller islandske statsborgerloven stiller krav til botid for barn under to år som søker om statsborgerskap som biperson.

10.4 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsbrevet at det ikke skal stilles krav om oppholdstid i riket for barn under to år som søker om statsborgerskap som biperson, jf. statsborgerloven § 17. Forslaget innebærer at minst en av barnets foreldre må ha norsk statsborgerskap dersom barnet skal kunne søke som biperson.

10.5 Høringsinstansenes syn

Norsk organisasjon for asylsøkere og MiRA-Senteret støtter departementets forslag.

Utlendingsnemnda viser til at forslaget kan medføre at enkelte foreldre ikke søker om oppholdstillatelse for barnet sitt før barnet fyller to år.

Oslo politidistrikt mener det bør understrekes at søkerne, senest samtidig som at søknad om statsborgerskap leveres, også må søke om oppholdstillatelse for barnet. Det vises til vilkåret om at barnet må ha lovlig opphold i riket på vedtakstidspunktet.

10.6 Departementets vurderinger

Departementet mener at barn som blir født rett før foreldrene erverver norsk statsborgerskap skal kunne fylle vilkåret om opphold i statsborgerloven § 17 før barnet fyller to år. Departementet opprettholder derfor forslaget om at barn under to år skal kunne innvilges statsborgerskap uten forutgående botid. Kravet om at minst en av foreldrene er norsk borger og at barnet er og vil forbli bosatt i riket vil etter departementets mening sikre tilstrekkelig tilknytning til riket. Dette innebærer at barnet må ha eller ha søkt om oppholdstillatelse etter utlendingsloven senest samtidig med søknad om statsborgerskap. For barn over to år stilles det krav til opphold med tillatelser av minst ett års varighet de siste to årene.

Departementets forslag til bestemmelse om krav om botid til barn som søker statsborgerskap som biperson er tatt inn i utkast til § 17 første ledd tredje punktum.

11 Saker som berører grunnleggende nasjonale interesser

11.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å bytte ut begrepet "rikets sikkerhet" med "grunnleggende nasjonale interesser" i statsborgerloven.

11.2 Bakgrunn og gjeldende rett

I gjeldende statsborgerlov anvendes begrepene "rikets sikkerhet" og "utenrikspolitiske hensyn" i to bestemmelser. En søker har ikke rett til norsk statsborgerskap etter søknad dersom hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn taler mot, jf. statsborgerloven § 7 annet ledd. Videre har departementet en utvidet instruksjonsmyndighet i saker der hensynet til rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn gjør seg gjeldende, jf. statsborgerloven § 28 annet ledd. Begrepet "rikets sikkerhet" er en rettslig standard som kaller på en bred, sammensatt helhetsvurdering. Uttrykket har blitt brukt i en rekke forskjellige lover, men det rettslige innholdet kan variere avhengig av på hvilket område det er brukt. Hvordan begrepet skal tolkes kan også variere mellom ulike bestemmelser i én og samme lov.

I gammel utlendingslov ble begrepene "rikets sikkerhet", "tvingende samfunnsmessige hensyn" og "utenrikspolitiske hensyn" brukt i en rekke forskjellige bestemmelser. Sentralt var blant annet bestemmelsen i gammel utlendingslov § 43 som ga adgang til å nekte innreise og opphold på grunn av slike hensyn. I gammel utlendingsloven §§ 29 og 30 var videre hensynet til rikets sikkerhet angitt som grunnlag for utvisning, og i § 38 var det fastsatt at departementet kunne instruere i enkeltsaker som gjaldt rikets sikkerhet eller utenrikspolitiske hensyn.

Begrepene "rikets sikkerhet" og "tvingende samfunnsmessige hensyn" er i gjeldende utlendingslov erstattet med begrepet «grunnleggende nasjonale interesser». Også i straffeloven 2005 er begrepet "rikets sikkerhet" erstattet med begrepet "grunnleggende nasjonale interesser".

11.3 Høringsforslaget

I høringen foreslo departementet at begrepet rikets sikkerhet skulle byttes ut med "grunnleggende nasjonale interesser".

11.4 Høringsinstansenes syn

Norsk organisasjon for asylsøkere forutsetter at innvandringsregulerende hensyn i denne sammenheng ikke vil kunne anses som "grunnleggende nasjonale interesser".

Advokatforeningen støtter forslaget i høringsbrevet.

11.5 Departementets vurderinger

Departementet opprettholder forslaget om å erstatte begrepet "rikets sikkerhet" med "grunnleggende nasjonale interesser". Departementet mener at den nære sammenhengen mellom utlendingsloven og statsborgerloven tilsier at de samme begrepene bør anvendes i statsborgerloven som i ny utlendingslov. Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" er et mer dekkende begrep som klarere reflekterer hvilke interesser man ønsker å beskytte. Begrepet "rikets sikkerhet" er, hvis det tolkes i snever forstand, noe utdatert ut fra den senere tids utvikling, særlig når det gjelder terrorvirksomhet, der hensikten ikke alltid er å ramme rikets sikkerhet som sådan, men like mye å skape frykt i sivilbefolkningen, eller å inspirere eller motivere til ekstremistiske handlinger, uten at konkrete handlinger er begått. Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" må tolkes i lys av den generelle samfunnsutviklingen og endringer i det internasjonale trusselbildet, og har en dynamisk karakter. Begrepet vil omfatte både norske og utenlandske interesser i Norge, samt trusler mot norske interesser i utlandet. Videre kan begrepet omfatte hensynet til Norges alliansepartnere. En avgrensning av begrepet vil bero på

en sammensatt vurdering, og må gjøres konkret i hvert enkelt tilfelle.

Departementets forslag er tatt inn i utkast til § 7 annet ledd og § 28 annet ledd.

12 Søkere som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

12.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å endre et begrep i statsborgerloven § 14 slik at man får samme begrepsbruk i statsborgerloven som i utlendingsloven.

(EFTA-konvensjonen). Utlendinger som omfattes av bestemmelsene i dette kapittelet i utlendingsloven har oppholdsrett i Norge. Begrepet "tillatelse" benyttes ikke lenger for denne gruppen utlendinger.

Forslaget har ikke vært på høring.

12.2 Bakgrunn og gjeldende rett

Ifølge statsborgerloven § 14 gjelder ikke vilkåret i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav d for utlendinger som har tillatelse etter utlendingsloven kapittel 13. Utlendingsloven kapittel 13 inneholder særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS-avtalen) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund

12.3 Departementets vurdering

Departementet foreslår at begrepet "tillatelse" i statsborgerloven § 14 erstattes med begrepet "oppholdsrett". På denne måten blir det samsvar mellom begrepsbruken i utlendingsregelverket og statsborgerregelverket.

Departementets forslag er tatt inn i utkast til § 14 første ledd første punktum.

13 Kompetanse til å opptre på vegne av staten ved søksmål

13.1 Innledning

I dette kapittelet behandles et forslag om å rette en inkurie i statsborgerloven § 27 tredje ledd. Etter forslaget vil det gå fram av loven at Utlendingsnemnda (UNE) og Utlendingsdirektoratet (UDI) skal opptre på vegne av staten ved søksmål om lovmessigheten av vedtak etter loven og ved søksmål om erstatning som følge av slike vedtak.

13.2 Gjeldende rett

Statsborgerloven § 27 gjelder saksgang i statsborgerskapssaker. I § 27 tredje ledd tredje setning står det at utlendingsloven §§ 77 og 78 gjelder tilsvarende ved behandling av saker etter statsborgerloven. Utlendingsloven §§ 77 og 78 gjelder UNEs organisering og avgjørelsesformer i UNE.

Tidligere henviste statsborgerloven § 27 tredje ledd tredje setning til den nå opphevede utlendingsloven av 24. juni 1988 nr. 64 §§ 38 a og 38 b. I § 38 a syvende ledd sto det at UNE og UDI skulle opptre på vegne av staten ved søksmål om lovmessigheten av vedtak etter loven og ved søksmål om erstatning som følge av slike vedtak.

Ved innføring av lov 19. juni 2009 nr. 41 om endringer i utlendingsloven og enkelte andre lover, ble det gjort endringer i statsborgerloven. Henvisningen i statsborgerloven § 27 tredje ledd tredje setning til gammel utlendingslov §§ 38 a og 38 b ble erstattet med henvisningen til den nye utlendingsloven §§ 77 og 78. Bestemmelsen om

delegert myndighet til UNE og UDI ved søksmål ble imidlertid plassert i § 79 første ledd. Ved en inkurie ble det ikke tatt inn en henvisning til denne bestemmelsen i statsborgerloven. Konsekvensen av endringene ble at statsborgerloven ikke lenger viste til bestemmelsen om at UNE og UDI skal opptre på vegne av staten ved søksmål.

Departementet har i brev til UNE og UDI delegert omtalte myndighet til organene.

Forslaget har ikke vært på høring.

13.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at statsborgerloven, i § 27 tredje ledd tredje setning, skal vise til utlendingsloven § 79 første ledd, i tillegg til utlendingsloven §§ 77 og 78.

Det har hele tiden vært meningen at statsborgerloven skulle vise til utlendingslovens bestemmelse om UNE og UDIs myndighet ved søksmål om lovmessigheten av vedtak de har fattet eller søksmål om erstatning som følge av slike vedtak. Endringen er dermed en rettelse av en inkurie som skjedde ved innføringen av ny utlendingslov.

I og med at den omtalte myndigheten er delegert til organene, vil ikke en endring ha praktiske konsekvenser. Departementet mener imidlertid at UNE og UDIs myndighet ved søksmål om lovmessigheten av vedtak om statsborgerskap bør gå fram av statsborgerloven.

Departementets forslag er tatt inn i utkast til § 27 tredje ledd.

14 Økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene

De foreslåtte endringene i statsborgerloven er for en stor del justeringer som ikke vil innebære noen økonomiske eller administrative konsekvenser.

Noen av de foreslåtte endringer som forenklingen av karenstidssystemet omtalt i kapittel 5 og presisering av søkerens opplysningsplikt omtalt i kapittel 4, vil kunne gjøre saksbehandlingen mer effektiv. Forslaget i kapittel 10 om å ikke kreve botid for barn under to år som søker om statsborgerskap som biperson, vil føre til at noen barn vil søke statsborgerskap tidligere enn de ellers ville ha gjort. I de tilfeller der barna søker samtidig som foreldrene, vil dette kunne føre til noen besparelser i saksbehandlingen når barnet kan innvilges statsborgerskap samtidig med at forelderens statsborgerskapssak avgjøres.

Forslaget i kapittel 6 om kravet til oppholdstid vil ikke føre til økonomiske eller administrative konsekvenser. Det samme gjelder forslaget i kapittel 9 om å legge søknadstidspunktet til grunn for aldersvurderingen i §§ 8, 16 og 17, og forslagene i kapittel 11 til 13.

Noen av endringene kan medføre et større antall søknader til behandling hos statsborgermyndighetene. Endringen i identitetsvilkåret som er omtalt i kapittel 3 vil ikke i seg selv medføre økonomiske eller administrative konsekvenser. Forskriftsendringer knyttet til identitetsvilkåret vil kunne føre til noen endringer når det gjelder antall søknader til behandling. Overgangsreglene for adopterte barn som er omtalt i kapittel 7 vil kunne føre til at noen flere sender melding om statsborgerskap i en periode. Departementet antar imidlertid at dette ikke vil gjelde mange saker. Den foreslåtte regelen om gjenerverv av norsk statsborgerskap for barn under 12 år som er omtalt i kapittel 8 vil kunne føre til at noen barn sender søknad om statsborgerskap tidligere enn de ellers ville ha gjort. Departementet regner ikke med at det vil dreie seg om mange søknader i året.

Departementet mener at forslagene i sum ikke vil medføre økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

15 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til § 7 første ledd bokstav a

Forslaget er omtalt i kapittel 3. Forslaget innebærer en omformulering av identitetsvilkåret. Det skal være et vilkår for erverv etter søknad at søkeren har klarlagt sin identitet. Hvordan søkeren skal klargjøre sin identitet og hvilke beviskrav som stilles for at vilkåret skal anses oppfylt reguleres nærmere i statsborgerforskriften.

Til § 7 annet ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 11. Begrepet "rikets sikkerhet" erstattes med "grunnleggende nasjonale interesser". Begrepet tolkes i lys av den generelle samfunnsutviklingen og endringer i det internasjonale trusselbildet, og har en dynamisk karakter. Begrepet vil omfatte både norske og utenlandske interesser i Norge, samt trusler mot norske interesser i utlandet. Videre kan begrepet omfatte hensynet til Norges alliansepartnere. En avgrensing av begrepet vil bero på en sammensatt vurdering, og må gjøres konkret i hvert enkelt tilfelle.

Til ny § 7 tredje ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 6. § 7 første ledd inneholder hovedvilkårene for erverv av norsk statsborgerskap etter søknad. Forslag til ny § 7 tredje ledd utfyller det generelle ervervsvilkåret i § 7 første ledd bokstav e som stiller vilkår om at søkeren som hovedregel må ha hatt syv års opphold i riket i løpet av de siste 10 årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Forslaget går ut på at opphold på visse typer tillatelse skal regnes med i oppholdstiden etter § 7 første ledd bokstav e selv om de er gitt med mindre enn ett års varighet. Dette gjelder der tillatelse ville vært gitt med ett års varighet, men ble gitt med kortere varighet med hjemmel i utlendingsloven § 60 første ledd tredje punktum. Det gjelder også for oppholdstillatelser gitt i henhold til utlendingsloven § 60 før-

ste ledd fjerde punktum som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Opphold på de nevnte grunnlagene skal også medregnes ved beregning av oppholdstid etter §§ 11, 12, 15, 16 og 17 og ved beregning av oppholdstid etter bestemmelser gitt med hjemmel i § 18 om særlige grupper av søkere. Opphold med tilsvarende tillatelser gitt etter tidligere utlendingslov og -forskrift skal også regnes med i oppholdstiden. § 13 om nordiske borgere og § 14 om søkere som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen stiller ikke et krav til opphold med tillatelser av minst ett års varighet og er derfor ikke tatt med i oppregningen i § 7 tredje ledd.

Til § 8 første ledd tredje punktum

Forslaget er omtalt i kapittel 9. § 8 første og annet punktum angir hvilken gruppe som omfattes av kravet om gjennomført norskopplæring. Dette gjelder søkere som er mellom 18 og 55 år. Forslag til nytt § 8 første ledd tredje punktum sier at søknadstidspunktet er avgjørende for om 18-årsgrensen etter første og annet punktum er oppfylt. Søknaden må være fremmet innen 18-årsdagen. Søknaden er fremmet når den er postlagt eller innlevert til rette instans.

Det er en forutsetning at de øvrige ervervsvilkårene er oppfylt på vedtakstidspunktet. Hvis søkeren på vedtakstidspunktet for eksempel ikke fyller kravet om oppholdstid, vil vedkommende få avslag på søknaden. Vedkommende kan ikke da sende omgjøringsbegjæring på et senere tidspunkt når kravet om oppholdstid er oppfylt, og fortsatt behandles som om vedkommende var under 18 år.

Når det gjelder det øvre alderskravet i statsborgerloven § 8 om gjennomført norskopplæring, så er det søkerens alder på vedtakstidspunktet som skal legges til grunn. Søkere som fyller 55 år etter at søknad er fremmet, men før vedtakstidspunktet, skal ikke omfattes av bestemmelsen.

Til § 9 annet og tredje ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 5. § 9 utfyller § 7 første ledd bokstav g som bestemmer at ilagt straff eller annen strafferettslig reaksjon hindrer en rett til norsk statsborgerskap, med mindre karenstiden er utholdt. § 9 første ledd er uendret. Den nærmere fastsettelse av karenstidens lengde ved forskjellige reaksjoner, gjøres i forskrift.

Forslag til nytt annet ledd regulerer utgangspunktet for karenstiden etter hvilken reaksjon som er ilagt. Ved straff eller strafferettslig særreaksjon ilagt ved dom regnes karenstiden fra den dag endelig dom er avsagt. Dette er det samme tidspunktet som prøvetiden regnes fra ved betingede fengselsstraffer, jf. lov 22. mai 1902 nr. 22 Almindelig borgelig straffelov (straffeloven) § 53 annet ledd. Er straffen ilagt ved forelegg regnes karenstiden fra vedtakelsestidspunktet.

Forslag til nytt tredje ledd setter begrensninger når det gjelder muligheten til å erverve statsborgerskap før den som er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon har gjennomført disse eller før prøvetid ved betingede straffer er utløpt. Dette innebærer at en søker ikke kan få innvilget statsborgerskap for eksempel under soning av fengselsstraff eller mens søkeren er under tvungen psykisk helsevern eller tvungen omsorg.

Til § 14 første ledd første punktum

Forslaget er omtalt i kapittel 12. § 14 gir regler om unntak fra hovedregelen om erverv av statsborgerskap ved søknad for søkere som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen. Forslaget innebærer at begrepet "tillatelse" i § 14 erstattes med "oppholdsrett". På denne måten blir det samsvar mellom begrepsbruken i utlendingsregelverket og statsborgerregelverket. Endringen medfører ikke praktiske konsekvenser.

Til § 15

I § 15 første ledd er det inntatt en rent språklig endring. Forslaget til ny § 15 annet ledd er omtalt i kapittel 8. Forslaget regulerer vilkårene for erverv av norsk statsborgerskap etter søknad for tidligere norsk statsborger under tolv år som er barn av en norsk statsborger. For tidligere norske barn over tolv år reguleres gjenerverv i § 15 første ledd. Det er uten betydning hvordan det tidligere norske statsborgerskapet ble ervervet og hvordan dette gikk tapt. Det er barnets alder på vedtakstidspunktet som skal legges til grunn for om søknaden skal vurderes etter § 15 første eller annet

ledd. Forslaget går ut på at de gjøres unntak fra kravet til alder i § 7 første ledd bokstav b, kravet til permanent oppholdstillatelse i § 7 første ledd bokstav d og kravet om oppholdstid i § 7 første ledd bokstav d. For barn som er over to år på søknadstidspunktet stilles det krav til opphold med tillatelse av minst ett års varighet de siste to årene. Barnet må fylle vilkåret om å være og forbli bosatt i riket i § 7 første ledd bokstav c. Dette innebærer at også barn under to år må ha lovlig opphold i riket og at barnet må ha eller ha søkt om oppholdstillatelse etter utlendingsloven.

Til § 16 første ledd tredje punktum

Forslaget er omtalt i kapittel 9. § 16 gir regler om unntak fra hovedregelen om erverv av statsborgerskap etter søknad for søkere som er statsløse. For statsløse søkere som har fylt 18 år, stilles det krav om opphold i riket med oppholdstillatelse av minst ett års varighet de siste tre årene. Søkere under 18 år er unntatt fra oppholdskravet. Forslaget innebærer at det er søkerens alder på søknadstidspunktet som skal legges til grunn ved vurderingen av om det skal stilles krav til oppholdstid. Søknaden er fremmet når den er postlagt eller innlevert til rette instans. Det er en forutsetning at de øvrige ervervsvilkårene er oppfylt på vedtakstidspunktet. Hvis søkeren på vedtakstidspunktet for eksempel ikke fyller kravet om å fylle vilkårene for permanent oppholdstillatelse, vil vedkommende få avslag på søknaden. Vedkommende kan ikke da sende omgjøringsbegjæring på et senere tidspunkt når kravet om permanent oppholdstillatelse er oppfylt, og få innvilget statsborgerskap etter reglene som gjelder statsløse personer under 18 år. Vedkommende må i et slikt tilfelle behandles som en søker over 18 år.

Til § 17 første ledd tredje punktum

Forslaget er omtalt i kapittel 9. § 17 gir regler om unntak fra hovedregelen om erverv av statsborgerskap etter søknad for søkere som erverver statsborgerskap som biperson til en av sine foreldre. Forslaget innebærer at det er søkerens alder på søknadstidspunktet som skal være avgjørende for om søkeren skal kunne erverve statsborgerskap etter bestemmelsen. Søknaden må være fremmet innen 18-årsdagen. Søknaden er fremmet når den er postlagt eller innlevert til rette instans. Det er en forutsetning at de øvrige ervervsvilkårene er oppfylt på vedtakstidspunktet. Hvis søkeren på vedtakstidspunktet for eksempel ikke fyller kravet om oppholdstid, vil vedkommende få

avslag på søknaden. Vedkommende kan ikke da sende omgjøringsbegjæring på et senere tidspunkt når kravet om oppholdstid er oppfylt, og få innvilget statsborgerskap etter § 17. Vedkommende må i et slikt tilfelle behandles som en selvstendig søker.

Til § 17 annet ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 10. § 17 gir unntaksbestemmelser for barn av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap. Forslaget innebærer at det ikke stilles krav til oppholdstid for barn under to år. Det er barnets alder på søknadstidspunktet som er avgjørende. Barnet må være og forbli bosatt i riket. Dette innebærer at barnet må ha eller ha søkt om oppholdstillatelse etter utlendingsloven senest samtidig med søknad om statsborgerskap.

Til § 27 tredje ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 13. Ifølge forslaget skal § 27 tredje ledd vise til utlendingsloven § 79 første ledd, i tillegg til utlendingsloven §§ 77 og 78. Forslaget innebærer at det framgår av loven at Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet har myndighet til å opptre på vegne av staten ved søksmål om lovmessigheten av vedtak de har fattet eller søksmål om erstatning som følge av slike vedtak. Denne myndigheten er i dag delegert til organene, og endringen vil dermed ikke få praktiske konsekvenser.

Til § 28 annet ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 11. Se forøvrig merknadene til § 7 annet ledd.

Til ny § 29 første ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 3. Forslaget innebærer at det lovfestes en plikt for den som søker eller leverer melding om statsborgerskap til å fram-

legge alle opplysninger som kan ha betydning for vedtaket. Bestemmelsen er en presisering av den opplysningsplikten som også følger av ulovfestet rett i den alminnelige forvaltningsretten. Dette betyr at den som søker eller sender melding om norsk statsborgerskap har en generell plikt til å legge fram alle opplysninger som er nødvendig for at statsborgermyndighetene skal kunne ta stilling til om de rettslige vilkårene for statsborgerskap er oppfylt.

Til ny § 37 første ledd

Forslaget er omtalt i kapittel 7. § 37 første ledd gir regler om erverv av statsborgerskap ved melding for barn som ble adoptert av norsk statsborger før statsborgerloven trådte i kraft, men som ikke ble norsk statsborger ved adopsjonen eller senere ved melding eller søknad. Forslaget innebærer en utvidelse av personkretsen som kan sende melding etter bestemmelsen. De som omfattes av gjeldende § 37 første ledd skal fortsatt omfattes av bestemmelsen. Barnet må ha blitt adoptert av norsk statsborger før statsborgerloven trådte i kraft, men ikke blitt norsk statsborger ved adopsjonen eller senere ved melding eller søknad. Adopsjonsbevillingen må ha blitt gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven eller ved utenlandsk adopsjon som skal gjelde i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven kapittel 4. Barnet må ikke være fylt 18 år på tidspunktet melding fremmes. En melding er fremmet når den kommer fram til rette instans og rettsvirkningene inntrer fra dette tidspunktet. Det er ikke et vilkår at barnet løser seg fra andre statsborgerskap.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsborgerloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i statsborgerloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i statsborgerloven

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 skal lyde:

§ 7 *Hovedregel om erverv etter søknad*

Enhver har etter søknad rett til norsk statsborgerskap dersom søkeren på vedtakstidspunktet

- a) *har klarlagt sin identitet, jf. femte ledd,*
- b) har fylt tolv år,
- c) er og vil forbli bosatt i riket,
- d) fyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62,
- e) har til sammen syv års opphold i riket i løpet av de siste ti årene, med oppholdstillatelser av minst ett års varighet, opphold i en eller flere søknadsperioder medregnet i syvårsperioden, jf. *sjette ledd,*
- f) fyller kravet om norskopplæring fastsatt i § 8,
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, jf. § 9, og
- h) fyller kravet om løsning fra annet statsborgerskap fastsatt i § 10.

Søkeren har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd dersom hensynet til *grunnleggende nasjonale interesser* eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Opphold med tillatelser som ville vært gitt med minst ett års varighet, men som ble gitt med kortere varighet jf. utlendingsloven § 60 første ledd tredje punktum, skal medregnes ved beregning av oppholdstid, jf. statsborgerloven § 7 første ledd bokstav e, §§ 11, 12, 15, 16, 17 og 18. Det samme gjelder oppholdstillatelser etter utlendingsloven § 60 første ledd fjerde punktum som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Uttømmende politiattest skal følge søknad om statsborgerskap. Politiattesten skal også vise forhold som søkeren er siktet eller tiltalt for.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende bestemmelser om kravet *til klarlagt identitet* og om politiattest.

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om beregning av oppholdstid etter reglene i dette kapitlet.

§ 8 første ledd tredje punktum skal lyde:

Søknadstidspunktet er avgjørende for om 18-årsgrensen etter første og annet punktum er oppfylt.

§ 9 annet og tredje ledd skal lyde:

Karenstiden regnes fra den dag endelig dom er avsagt. Ved ilagt forelegg regnes karenstiden fra vedtakelsestidspunktet.

Den som er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon, har ikke rett til norsk statsborgerskap før denne er gjennomført og all prøvetid er utholdt.

§ 14 første ledd første punktum skal lyde:

For søker som har *oppholdsrett* etter utlendingsloven kapittel 13 om særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen), gjelder ikke vilkåret i § 7 første ledd bokstav d.

§ 15 skal lyde:

§ 15 *Tidligere norske borgere*

For søkere som tidligere har vært norsk statsborger, gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav d og e. Søkeren må likevel ha oppholdt seg i riket *de siste to årene* med oppholdstil-

latelser av minst ett års *varighet*. Oppholdstid i en eller flere søknadsperioder medregnes i toårsperioden

For barn under tolv år som tidligere har vært norsk statsborger og som er barn av norsk statsborger, gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav b, d og e. Barn som er over to år på søknadstidspunktet må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Oppholdstid i en eller flere søknadsperioder medregnes i toårsperioden.

§ 16 første ledd tredje punktum skal lyde:

Statsløs søker som på søknadstidspunktet har fylt 18 år, må likevel ha oppholdt seg i riket de siste tre årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet.

§ 17 første ledd tredje punktum skal lyde:

Søkerens alder på søknadstidspunktet er avgjørende for om søkeren kan erverve norsk statsborgerskap etter paragrafen her.

§ 17 annet ledd skal lyde:

Barn som er over to år på søknadstidspunktet, må likevel ha oppholdt seg i riket de siste to årene med oppholdstillatelser av minst ett års varighet. Opphold i en eller flere søknadsperioder medregnes i toårsperioden. Kravet om oppholdstillatelse gjelder likevel ikke barn som er statsborger av et annet nordisk land.

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Vedtak som nevnt i første og annet ledd kan påklages til Utlendingsnemnda. Kongen i stats-

råd er klageinstans i saker hvor departementet har anvendt sin instruksjonsmyndighet etter § 28 annet ledd. Utlendingsloven §§ 77, 78 og 79 første ledd gjelder tilsvarende ved behandling av saker etter loven her.

§ 28 annet ledd skal lyde:

For å ivareta hensynet til *grunnleggende nasjonale interesser* eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i første ledd.

§ 29 første ledd skal lyde:

I forbindelse med melding eller søknad om norsk statsborgerskap har den saken gjelder plikt til å framlegge alle opplysninger som kan ha betydning for vedtaket.

§ 29 nåværende første og andre ledd blir andre og tredje ledd.

§ 37 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år som ble adoptert av en norsk statsborger før loven her trådte i kraft, men som ikke ble norsk statsborger ved adopsjonen eller senere ved melding eller søknad, har ved melding rett til å bli norsk statsborger, såfremt adopsjonsbevillingen ble gitt av norsk myndighet i medhold av adopsjonsloven eller det foreligger utenlandsk adopsjon som gjelder i Norge etter bestemmelsene i adopsjonsloven kapittel 4.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
